

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-tér, a hidkaputól fímenet balra a 24. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelben. Ára négyedre 3 ft. o. é.

Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr. o. é. minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó hivatalnál kezelitik.

A nyilattérű cikkek sora után 20 kr. előlag beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Központ, STEIN J. könyvkereskedése.

Csán. nov. 17. *)

Gondolatimmal a holnapután megnyíló gyűlésnek még üres termében merengvén, s szemlélve a helyiséget, mely a hazafiak által egyhangulag elismerendő jogfolytonosságnak, s vallás és nemzetiség különbsége nélküli egyenlőségnek szentelt templommá kell hogy váljék, de, mely egyes éretlen, rossz akaratu, vagy legalább rossz eredemű kifakadások szomorú színpadja is lehetne, fontolóra vettem a tényezőket mind, melyek a kívánt eredmény létesítésére kisebb-nagyobb mértékben befolyhatnak.

Mellözöm most a terem alsó részét elfoglaló képviselői s királyi hivatalosi kar magatartásáról szólni. Azok, kik e komoly tárgyról igénytelen felszólalásomat elnéző figyelemre méltatnak, a nélkül is tiszta tudatával bírnak a perc fontosságának s teendőinek, s nekik figyelmeztetésre szükségük nincs, kiknek pedig netalán lenne, azokról jó akaratu szavaim úgy is leperegnének.

Főlebb tekintek tehát. A női karzatnak sem hozok azonban bököt, mert ez is fölösleges lenne a magyar nők s hölgyek napként tisztán ragyogó, s keblökben bár titkon, de mélyen égő honszerelmének s az igaz hazafiak iránti kegyes részvételnek ily tömjénre szüksége nincs. Jótékony gyöngéd befolyásuk úgy is csak a tanács-termen kívül érezteti hatalmát.

A karzat másik részére fordítom jelenleg főfigyelmemet, s annak lehető elfoglalói, hazánk, s különösen fővárosunk lelkes ifjúságához akarok néhány, mint reményem, általuk is szívesen fogadandó, honfiai szót intézni.

A karzatnak rendes körülmények közt, — de akkor is csak emberi gyarlóságunknál fogva — tagadhatlanul lehet egy tanácssterem befolyása, ha nem is a határozatokra, de a tanácskozás menetére, az egyes szónokok eljárására. Míg a nép — a közvélemény — jó lelkű, de talán szokatlan, bátor-talan szónokoknak merészséget kölcsönöz a részvét, melyet az általa képviselt ügy iránt, az értelmes ifju nemzedék a karzatról tanúsít: addig a sötétség embere, ki egy vagy más piszkos érdekből titkon szívesen elkövetné a rosszat, fél elkövetni azt, nem csak a népnek egybegyűlt képviselői előtt, de tán még inkább ama minden szépre s jóra fogékony, minden rosszat lenéző ifjuság előtt, mely őt ingerült zugasával is megakaszthatná. Herostratesi nevét pedig okvetlen átadná az utókornak. Ezen néha hasznos befolyása lehet a magát mérsékelten, öntudatosan viselő karzatnak, rendes időknek különösen oly percekben, mikor a közvélemény iránt mindenki teljesen tisztában nincs.

Most azonban, mikor a közérzület, a közkívánság, maga az örökigazságnak s az elévülhetlen törvénynek szentsége is oly tisztán kijelöli minden igaz ember előtt az utat, melyen haladnia kell, most, midőn nem új alkotásról, mely vesztést is hozhatna, de csak is a rég meglevő törvény életbe léptetéséről lehet szó, a karzat szerepe csak is a csendes, szíves részvételre, az ügyek figyelemmel kísérésére, a kérdésnek, a lehető beszédekben kifejtendő történeti s jogi tisztázásának tanulmányozására szorítkozhatik, s az ott jelenlévő ifjúságtól igen megfontolatlan fellépés lenne zajos nyilatkozatokkal zavarni a dolog természetesen rendes folyását. A meg levő törvények tisztelete, a polgári érények ABC-je csak, s habár e betűkhöz néha ragaszkodni nehéz is, érte jutalmat senki nem érdemel. A meg levő szentesített törvények megszegése vagy lételüknek egyszerű komoly megtagadása oly bűn, melynek büntetésül a karzat zugasá nem elég.

Arra kérlek tehát lelkes ifju polgár társaim, hogy ha felgyűltök, a hely által engedett számmal a karzatokra, viseljétek ott oly csendel, oly higgadtsággal magatokat, milyen nagy tetszhalottunknak, alkotmányos hon-egységünknek óhajta várt feltámadása perczéhez méltó.

Tudom én, ki emberileg szólva tán magam sem vagyok még sokkal meszebből.

Jelen cikkek előbbi számbunkba volt írva és szánva, de közbejött körülmény folytán csak most adhatjuk. Szerk.

csümtől, mint siromtól, hogy néhány lelkes szó, kivált, ha az annak ajkairól hangzik, kinek nemes szavait rendszeren nemes tettek is követik, fölmelegítik, a szív felé hajtják az ifju vért, fölkellesitik az ifju kedélyt, s ennek így is kell lenni, mert Isten mentse hazánkat a lelkesülni nem képes ifjuságtól, de használjátok barátim a fölkellesedés a meglehet könyekig megindulás e szent perczét meddő, vagy éppen zavaró részvét-nyilvánítás helyett arra, hogy tegyetek szent, s soha meg nem másolandó fogadást magatokban, hogy a hallott igaz elvekhez hiven fogtok ragaszkodni, s azért, majd mikoron ti kerültök a sorompóba, mindeneteket áldozni készek leendetek.

Lehetnek e teremben oly egyének, kiknek jogérzelmeiktől különböző irányuk s nyilvánított nézeteik, sőt elveik melletti nyílt küzdelmek ellenszenveteket költhetné föl, de hisz az örök igazság meggyőző és megtérítő erejét jól ismerjük, s ne nehezsítsük ellenszenvünk nyilvánítása által ez igazság meggyőző erejének hatását; reméljük inkább azt, hogy hazánk új életének hajnalán világosabban ismervén fel mindnyájan egymást az ellenlényezetek egy közös jogérzetben összehozhatunk.

Történhetnek e teremben helyt is oly nyilatkozatok, melyek talán törvényes felfogásunkra ingerlőleg hatnak, de a vizsgálódás bűnének büntetése önmagában van, és mi remonstratioinkkal föl ne idézzük a vizsályt, s fontoljuk meg, hogy a néma hallgatás gyakran többet mond, mint az ellenvélemény zajos kifejezése.

Szóval ifju barátim jelenjétek meg a karzatban mentől számosan tanulmányozni, hallgatva ellenőrizni a tanácskozást, s mit hallotok, legyen az jó vagy rossz, se jó, se rossz, a tanácskozást megzavarható hangos nyilatkozatokra ne ragadjon. Ne hagyjátok magatokat semmi utcai helytelen tüntetések-re egyesek elleni kifakadásokra ragadtatni. Tegyen nem csak a tanácssterem, de az egész város külseje tanúságot arról, hogy ami ott történik, az érett fontoláshoz, s nem a szenvedély hevélyében, vagy külpresio következtében történik, mint ezt oly sokan örvendének ránk foghatni. Ne adjuk elleneinknek kezébe még csak színét is azon óhajtott fegyvernek, hogy Kolozsvárt valaki terrorizálattal, meggátolattal bármilyen vélemények szabad kinyilatkoztatásában.

En elmondtam ifju barátim, hogy mit ne tegyetek, hogy mit kell tennetek arról nem szólok, teljesen egyetértve hazai egyik jelesünk azon mondatával, a magyar embert arra, mit tegyen, kapacitálni ritkán kell, azt sokkal bajosabb megértetni velők: mit, mikor nem kell tenni.

Kolozsvár lelkes ifjúsága mindig józanan megfontolva viselte magát az elmúlt néhány időkben, s bizonyosan nem tér az le az eddig követett igaz utról most, mikor, ha elbizakodásra nincs is ok, a végleges jó eredményt remélni van jogunk.

Eljőn majd a biztosan kivívott eredmény megünneplésének nagy napja, akkor annál méltóbban örülhetünk, minél inkább eltaláltunk a küzdelem alatt a körülményeknek megfelelő helyes önéreztetés, de nem kihívó utat.

Tisza László.

Országgyűlési tudósítás.

Előleges értekezlet november 18-án.

E folyó hó 18-án délután 4 órakor tarták meg az országgyűlt képviselők az előleges értekezletet a Redout-teremben, hol Kolozsmegye köztisztviselőiben álló követe Zeyk Károly az értekezletet értesíti az első napok teendőjének a következő sorrendjéről:

E folyó hó 19-dikén délelőtti összejövele a Redout-teremben az összes képviselők és királyi hivatalosoknak, hol az elnök b. Kemény Ferencz ő excája a képviselőket ünnepélyes isteni tiszteletré hívja meg a plébania templomában, s ezután egyttesen megjelentek ott.

E f. hó 20-án az országgyűlés megnyitása a királyi személyes gr. Crenneville ő excája által, s a legfelsőbb leirat felolvasása.

Előadó szónok ur egyszersind arról értesíti az országgyűlt képviselőket, mikép czélszerűnek találattott, hogy miután a gyűléseken különböző nemzetiségű követek vesznek részt, a magyar mellé né-

met és román tollvivők is neveztesse ki, a mit szónok nézete szerint nem ellenezhetni, annyival is inkább, miután ezen gyűlés úgy is csak átmenti, s a jelen körülmények közt a törvény által körvonalozott és meghatározott nyelvhez szigorúan ragaszkodni felesleges. Elfogadtatik, s ezzel az értekezlet eloszlott.

November 19-kén.

Az előleges értekezlet értelmében délelőtti 10 órakor megjelentek a képviselők a gyűlés-teremben, hol a zajos éljenzéssel fogadott elnök b. Kemény Ferencz ő excája rövid beszédben üdvözölte a szép számmal megjelent képviselőket, felkérve őket az ünnepélyes isteni tiszteletré megjelenni, kettős levén ez ünnepély, miután a szerencse úgy hozza, hogy a császárné ő Felsége névaapját is ünnepelhetik e napon.

A jelenvolt követek a császárné ő Felsége nevére hangos éljenzéssel viszhangozva, ünnepélyes rendben mentek a teremből a plébaniai templom elé, hol a királyi személyes Crenneville ő excáját bevárva, a roppant számú néptömeg közt, mely korábban ellepte a templomot, hol Fogarassi Mihály, erdélyi püspök ő excája, tartá meg dísz ornatu-sban az isteni tiszteletré.

Dacára az ezekre menő néptömegnek folytonosan a legnagyobb rend uralkodott mindenütt.

Nov. 20-iki országgyűlés.

Az összegyűlt képviselők a terembe lépő b. Kemény Ferencz elnök ő excáját sokszoros éljenzéssel fogadták, mire ő excája elfoglalván elnöki székét, a gyűlést a következő beszéddel nyitotta meg:

Tekintetes Karok és Rende!

Emlékeztetek is áldott őseink 1791-ben azon meggyőződés által vezérelve, hogy hazánkuk nyugalmát, becsét és jelentőségét csak egy jól rendezett polgári alkotmány adhatja meg, a 10 évek lefolyta alatt sarkaiból kiemelt alkotmányt okos mérséklettel és böles előlátással nem csak abba visszahelyezni, de a felett a hazát üdvös törvényekkel is gazdagítani, s a megingatott állami szervezetet czélszerű újabb intézményekkel megerősíteni képesek voltak; — és ők azon szent ereklét, a kilencz századok viharait diadalmasan kiállott polgári alkotmányt épen bocsátották maradékaikra által. — Két egymást felváltott nemzedék élte le napjait nyugodtan és bódogul ezen alkotmányunk árnyékában, s egyszersmind helyreállított a népek és Felséges uralkodója közt a birodalomnak teljes mértéke, és nemokára azon válságos idők következtében, melyek az egész birodalmat veszélylyel fenyegették, egy félszázad lefolyta alatt másodsor bizonyult be azon történelmi igazság: „hogy a népek szeretete, a népek szívével egybe-forrott alattvalói hűség legbiztosabb támasza a Királyi Széknek.”

Az ősrökre emlékeztetes 1848-ik évben egybegyűlt Karok és Rende, kiknek meggyűlt sorai közt többeket tanálok, kikkel a törvényhozás mezején együtt tanácskozni szerencsem volt, az idő intését megértve, az előhaladott kornak kívánatait méltányolva, alkotmányunkon nevezetes, az idő lelkével megegyező módosításokat tettek; — minden haza polgárának a törvények előtti egyenlőségét, minden hitfelekezeteknek egyforma vallásos szabadságát, a születéstől független hivatali képességét elismerték; a közös és egyenlő véd és adózási kötelességet az addig kiváltságos jogokkal birt osztályra is kiterjesztették, megszüntették a robotot, és azzal együtt az ingatlan birtokon fekvő minden terheket arról levették. Érezik ezen törvényre vált intézkedéseknek jövőre hatását mindazok, kik a szabadságnak, a jogi egyenlőségnek jótéteményeit helyesen felfogni és felhasználni tudták, kik már jelenben anyagi gondjaiknak tágtáulval, s a szűkség nyomozott terhe vállalkon könnyülve, képekké tettek önjerejükön fölemelkedni nemesebb rendeltetésük felé. De még inkább fogja az üdvös eredményt érezni a polgárosodással előhaladó újabb kor, mely méltó elismeréssel fogja egykor áldani azoknak emléktét, kik ezen kedvezményekben a népet részesítették; áldani és dicsőíteni azon Felséges Uralkodót, ki azon törvényeket neve aláírásával szentesítette.

Ugyan ekkor, és ezekkel kapcsolatban Erdélynek a testvér Magyarhonnali egyesülése is törvényesítettett. Az országos rendek, mintegy profétai lélekkel nézve be a jövőben, átlátták, hogy a kicsiny Erdély, melynek határai már az 1836-dik évben törvényre vált Részek elszakadása által még szűkebb szorultak, mely népességében oly tetemes csorbát szenvedett, külön országos jelentőségét többé fentartani képes nem lehet, s elszigetelt állásában semmi anyagi, semmi szellemi nagyobb vállalatok

létesítésére önjerején föl nem emelkedhetik. Átlátták, hogy azon roppant változatai után a hazai viszonyoknak, melyeket a főnebb említett törvények előidézték, e hon, hol annyi különböző nemzeteknek, hitfelekezeteknek, kisebb és nagyobb töredékei élnek egymás mellett, magára hagyatva kétszeresen fogja osztani a kicsiny és erőtlén államoknak rendszeren kikerülhetetlen ingatag, és balsorsát, azon sorsát, melyet hosszason fejtegetni nem kívánok, de melyet a közelebb befolyt idők tapasztalatai bőven igazoltak.

Átlátták, hogy az új szerkezetű alkotmány-nak jövőt és állandóságot csak úgy biztosíthatnak, ha hazánk egyesülni fog azon nagyobb honnal, hol a testvér nemzetek, és ugyanazon hitfelekezetek egymással találkozni, és kölcsönösen erősödni fognak, melyeket különben is az alaptörvények, nemzeti szokások, és nyelvek ugyanazonossága szorosan egybefűz, s melyeket, úgy tetszik nekem, a gondviselés maga azért rendelt egymás mellé, hogy nem különválva, hanem egyesülve, és egyesített erővel törekedjenek az apostoli szent koronát hajtani épségében és több századokon keresztül tündöklő fényében fentartani.

Ezen nézetektől áthatva igyekeztek a Országos Rendeik válságos életet adni azon vágyaknak és törekvéseknek, melyek a múlt és jelen században több Országgyűléseken a két hon egyesülésére nézve nyilvánultak; s egyesítették legfelsőbb Királyi akarat hozzájárultával Erdélyt azon hazával, melynek áldott földjét őseink közös erővel szereztek, melytől nem önkényes akarat szakasztotta el hazánkat, hanem a mohácsi vésznapok után kitört nagyravágás, pártokra szakadás és az akkoron fél Európát reszkettető Törökhatalom által őseink különválni kényszerítették. Egyesüléstünk következtében az Erdélyi Képviselők a közös Országgyűlésen megjelentek, és az egyesülés részleteiről a közösen kinevezett bizottmányok együtt tanácskoztanak.

Azon szerencsétlen események, melyek a bezárt hongyulást nyomban követték, melyeknek szomorú emlékét gyász lapokra fogja följegyezni a hazai történelem, melyeknek következtében hazánk minden törvényesen fenálló jogai kétségbe vonattak, a két hon egyesülésének is további fejlődését megátolták: s eközben annak ellenében több részről aggodalmak merültek föl a szentesített törvény formájára, és lényegére nézve különböző elvetések bocsátattak forgalomba, sőt egy nagy rész az újabb szorosabb szövetséget a szent István Korona Országainak határain túl képzelte fölaltalhatni. Azonban Felséges Királyunk a két ország-nak képviselete által egyértelműen hozott és szentesített törvényt érintetlen s épségben fentartva afölmerült aggodalmak elenyésztesése, felvilágosítása czéljából az egyesülési Törvényczikknek újabb átvizsgálását szükségesnek vélte; és hogy ezen kérdésnek megoldása, végeredményre juttatása atyai szíven fekszik Felséges Urunknak, elég bizonyossága az, hogy Kegyetlen Királyi előterjesztésében csakis ezen egy tárgyat méltóztatott a Karok és Rende tanácskozása alá bocsátani, és ezen Országgyűlés tárgyává kitűzni.

Fontos a tárgy, mely előttünk áll, tagadni nem lehet, azon nevezetes idők óta, melyek Erdély történetében fordulati pontot képeztek, a Leopoldi Hitlevélnak és később a pragmatica sanctionnak kelése idejétől fogva fontosabb kérdés nem állott a jeleninél az Országos képviselők tanácskozása alatt. Ezen kérdésnek, mely hazánkat annyi éveken át sajnos feszültségben tartotta, szerencsés megoldástól függ Hazánk jövője. De minél fontosabb, annál inkább megkívánja az érett, minden előítéletektől ment, tanácskozást, annál szükségesebb, hogy tanácskozásainkat nyugodt mérséklettel, kölcsönös engedékenységgel folytassuk. Az összes Magyarhaza népeinek szemei reánk függesztve, tanácskozásainknak folyamát a szélesen kiterjedt Birodalomnak minden országai éber figyelemmel kísérik. Azon tanúságos idők is, melyeket a közelebb lefolyt évek alatt leéltünk, minket az egyetértésre komolyan és parancsolólag intenek. Magán személyek a gyűlöletet gyakran sírokba viszik magokkal; de a világtörténet egyebet tanusít a nemzetekről; ezek a küzdelmekből kifáradva, képzetekből, rögeszméjükből kiábrándulva, s azon jobb meggyőződésekre jutva, hogy csak egyesített érdekek, egyesített törekvések erősíthetik az Uralkodói székét szintugy, mint az alkotmányt, és bárátságos kezeket nyújtanak egymásnak — és én bizom Hazámfiainak értelmiségében, bizom ezen tisztelt gyűlekezetben, melynek egyes tagjait a Királyi és Hazafi bizodalom hívott fel e nemes pályára, és erősen hiszem, hogy azon kibékítő

szellem, mely ezen országos teremben nyilvánulni fog, annak falain (ulhatva, át fogja lengeni hazánkat annak véghatáráig.

Köszönés bizodalom legyen tehát a jelszó, melyvel tanácskozásainkat megkezdeni és folytatni fogjuk.

Legyünk bizodalommal felséges királyunk iránt is, ki a józan, korszerű haladás, a törvényesség világító fátyláját önmaga lobogtatja előttünk, ki magasztos intézkedéseinek gyámlítására felséges királyi székét oly tanácsosokkal vette körül, kik a jogokat tiszteletben tartják, kik nem szétbontani, hanem egyeíteni törekednek a nemzetet kifejlődésére, az alkotmány szilárdítására szükséges erőt; kiknek üdvös célja a provisoriumoknak végtelen sorát, melyeknek nyomasztó súlya alatt sem a szántóvető, sem a kereskedő, sem a hivatalnok, s egyáltalában a honnak egyik polgára is, vállalatában, igazza kiszolgáltatásában biztos nem lehetett, megszüntetni, és azoknak helyét a népek szívében gyökeret vert törvényes rendszabályokkal kívánják kipótolni. Kísérje áldás Felséges Királyunknak atyai intézkedéseit!

És én, ki Felséges Királyom parancsolatja által ezen országgyűlés tanácskozásainak vezetésére felhívtam, s ki azt ezen kegyelmes parancsolat és szeretett hazám iránti kötelességből, rövid közbejött félbeszakadással tizenhét évi nyugalmaztatásom után, már hajlott életkoromban egész készséggel elvállaltam, sokszor szerencsésnek vallanám magamat, ha a Tekintetes Karok és Rendek által a hajdani bizodalommal fogadtatva, bizodalommal kísértetve, ez által gyenge erőmet annyira gyámloltva lenni tapasztaltnám, hogy fontos hivatásomnak megfelelhessenek.

S ha majd az országos Rendek üdvös tanácskozásai következtében egy szerencsés csillagot látnék felderülni szeretett hazám láthatárára; ha üdvös határozatok vihetik át csekély nevem aláírását egy Felséges Királyunkat Ferencz Józsefet és az 1865-iki országgyűlést áldva dicsőítendő boldogabb nemzedékre; örömmel és önérettel mondani merném: „életem főbb vágyai teljesülést nyertek.“

E beszédet szűnni nem akaró éljenzéssel fogadják a Karok és Rendek, melyre Gálfalvi Imre orsz. ítélőmester a következő beszéddel válaszol:

Nagyméltóságu Bátor, valóságos belső titkos Tanácsos, országos Elnök.

Kegyelmes Úr!

Azon többszörös alkotmányviszályok után, melyek őseinknek annyi köny- és véresceppet keletkeztek, hagyott a sors időnkre is nem kevésbé veszélyes alkotmány-zavarokat.

Amazokat hol a nemzet ereje, hol az uralkodók jóakarata és bölcsesége kiegyenlítették — közelebbi időkben ártatlan alkotmányunkkal s az ezen alapult szabadságunkkal homlokellenes kísérletek ezen nehéz éveiben már-már reményünk is kihűlt vala valahonnan segélyt kaphatni.

Felvirasztta az isteni gondviselés egy napot, melyen királyunk és fejedelmünk, osztrák császár és Felsége, atyai jósága megszánta sanyargatott népeit, éles szemei s bölcsesége átlátta azoknak alkotmányunk szálát a birodalomra nézve hátrányos voltukat, — feljuttamellkedék mindezen s kimondván: hogy birodalma hatalmi állása s bü állatvalói java egyenesen a legfőbb állami feladatok közös tárgyalása által biztosíthatatik; — felhívta népeit s azok között minket is az alkotmány minden részleteiben összhangzatos felépítésére — kimondá: hogy ne mendedi a lényegét a theoretikus alaknak feláldoztatni, s meghívott minket ősi jogaink gyakorlására, a törvényhozás és pénzkezelésbeni határozó befolyásra. Kimutató a helyzetet, honnan induljunk, ki az utat, melyen haladjunk a szent cél felé. Magasztos fejedelmi kezdeményezés ez, és oly tény, melyet — bizony hiszem — nem lesz közöttünk senki, a ki hódolt halálával meg ne hajolna.

Urunk, királyunk akaratának tisztaságát, kegyelmének tág határát, bölcsességének mérhetetlenségét tanúsítja azon tény is, hogy az ezen országgyűlés nagy feladata körüli tanácskozás vezetésére a politikai harcokban edzett, kipróbált, a multakból dús tapasztalással bíró, a jelent jól ismerő, a jövőbe messze belátó ősz elnökönknek méltóztatott Nagyméltóságod személyében visszaállítani, s Nagyméltóságod multja biztosít minket, hogy annyi bonnyolítások által rongált alkotmányunkat az ígért csendes révpártra vezetendi.

Mindezekért nekünk clébb bála, azután kötelességünk, hogy hazánkban, ennek igenis érzékeny kárára dulakodott pártviszály által szétszaggatott nemzetiségek szeretettel forduljunk most egymáshoz.

Fogjunk kezét, egyesítsük igyekezetünket, melyet aztán egyenlőség, minden utógondolat, tikos mesterkedés nélküli nyíltságvisszesség vezessen; akaratunk legyen szilárd, tanácskozásunk buzgalmas, de szenvedély s gyűlölet nélkül; mutassuk meg, hogy alkotmányunknak, melyért annyit keseregünk, melyet oly szívszakadva kértünk vissza; fő jelleme, kezdő és végbetűje, határtalan szeretet a haza, rendíthetetlen hűség az uralkodó és trón iránt, s törhetetlen igyekezet a kettőnek közös és soha el nem választható javára, nyugalmára és boldogságára, hogy aztán jelen országos tanácskozásunk eredménye, a nagy feladatnak a trónnali egyetértéssel közös megoldása, a kezdeményező Fejedelem uralko-

dásának dicsősége, a magyar királyság történelmének pedig megint egy fényugára legyen; és adja meg a nagy Isten, hogy az legyen.

Elnök. Első teendőnk a királyi biztos ex-cellentáját és szokás szerint egy küldöttség által megkeresgetni, hogy méltóztatassék időt határozni, mikor fogja a gyűlést tünneplésen megnyitni.

Az elnök ő excaja a küldöttséget b. Jósika Lajos Kolozs megye főispánja vezetésével a következő tagokból állítja össze: gr. Béldi Gergely, gr. Wass Albert, Földváry Imre, ifj. gr. Bethlen Sándor, Hoszsu József, Zeyk József, Nagy Sámuel, Brennenberg Ferencz, Birtler Frigyes, Gecező János, Ráton János.

Elnök. Felszólítja a Követeket, hogy credentiaisaikat nyújtsák be. A Követek sorban beadják, miközben a királyi biztos ex-cellentájához küldött követtség vissza érkezik, b. Jósika jelenti, hogy a királyi biztos ex-cellentája azonnal követni fogja őket a terembe.

A credentiaalisok e közben begyűlvén elnök kijelenti, hogy azokat egy verificalo bizottmány által megvizsgáltatja, s egyúttal e bizottmányt kinevezi.

A küldöttség azonnal elindulván, az elnök ki-jelenti, hogy véleménye szerint mindenképp azok neveivel kell a gyűlésnek megismerkedni, kiket ő Felsége királyi hivatalosoknak méltóztatott kinevezni.

Felolvastatik a kir. hivatalosok névsora, mely után az elnök jelenti, hogy a következő királyi hivatalosok jelentették, hogy nem vehetnek részt a gyűléseken, n. m. Gr. Haller Ferencz, b. Apór László, Vancsa János püspök, Schneider Fr. Iszlai László, Agárdy Károly, é. Rauber Károly, Mán Péter, Nagy József, Pils, őrnagy Poesa János, Mózsa József, b. Pop Zenobius, püspök Dobra János.

Ezután kevés szünet állott be, várakozván a gyűlés a k. biztos megérkezéére, ki csakhamar meg is jelent a korm.-székkel szarnysége s néhány törzstiszt által kísértetve teljes dísz magyar tábornagy ruhában, kit a gyűlés a legelkessebb éljenzésekkel fogadott. Gr. Crenneville ő excaja a trónlépésüzenet foglalt állást, Gebbel tanácsos ur pedig a latin szövegű legfelsőbb felhatalmazást olvasá fel, mire a királyi biztos ő excaja átnyújtja az országgyűléshez intézett legfelsőbb leiratot az elnöknek, ki azt magyar nyelven a mint következőkkel felolvastatja:

4691. szám.

ELSŐ FERENCZ JÓZSEF

Isten kegyelméből austriai császár,

Magyar, Cseh, Halics- és Lodomer országok apostoli, ugy Lombardia, Velence, és Illiria király, Austria főhercege, Erdély Nagy Fejedelme, és székelyek grófja. stb. stb.

Királyi egybehívásunk folytán 1865. évi Szent-Andráshó 19-ére Kolozsvár szabad királyi városunkban összegyűlt kedvelt Erdély Nagyfejedelemségünk országgyűlése tagjainak üdvöt és kegyelműnk.

Az összes birodalom számára állandó és visz-szavonhatlan állami alaptörvényt kibocsátott 1860. évi Mindszent hó 20-án kelt császári hitlevelünk közzétételével uralkodói kötelességünknek ismertük a birodalom hatalmi állását megőrizni, s annak biz-tonságára világos, s minden kétértelműség nélkül megállapított jogállapotokban és összetartó közre-működésben fekvő kezességet nyújtani, kinyilatkozt-atván, miszerint ily kezességet csak oly intézmé-nyek és állapotok alapíthatnak meg, melyek orszá-gaink, és tartományaink történelmi jogerzetének azok fennálló különféléseinek, s a közöttünk létező osz-tatlan és felbonthatlan szilárd kapcsolat követel-ményének egyaránt megfelelnek.

Annál fogva magyar koronánk országai s ezek-kegyelmeben szeretett Erdély Nagyfejedelemség-ünk és alkotmányának is visszaállítását ezen 1860 Mindszent hó 20-án kelt császári hitlevelünkben az abban megállapított határok közt megértjük, s csak is hon-atyái szívünk hűs sugallatát követjük, mi-dőn szeretett Erdély Nagyfejedelemségünknek I-ő Lipót császárt dicső elődünk hitlevele, s az azt kö-vetett pragmatica sanctionban gyökerező későbbi or-szágos törvényei által megállapított alkotmánya ér-telmében, az ország törvényes képviselőit, az előbbi országos törvények alapján kegyelmesen összehívjuk.

Ennek folytán legkegyelmesebben indítván Erdély Nagyfejedelemségünk országgyűlést az 1791-beli XI-ik törvényezik szerint összeállítva, folyó évi Szent-Andráshó 19. napjára Kolozsvár sz. ki-rályi városunkban egybehívjuk.

Hogy pedig ezen országgyűlésen a korábban jogosítva nem volt, azonban minden alttalálóinknak általunk ismételve kimondott és biztosított tör-vény előtti egyenlősége, a mindnyájuk részére bi-ztosított szabad vallásyagorlat, polgári állás, és szü-léstől független hivatalképesség, s a mindnyájun-kat egyaránt illető közös katonai- és adó-kötelezett-ség, s a robot megszüntetése által egyenjogusággá lett néposztályok és személyek is megfelelőleg kép-viselvé legyenek, nem csak jogosultnak nyilatkozt-atnunk ki az ezen országgyűlésre való választásbani részvételre mindazokat, kik a befejezett legutolsó adó-lajstromok szerint egyenes adó fejében, fej-adó és pótlék nélkül 8 forintot fizettek, hanem gondos-kodnunk arról is, hogy ezen országgyűlés többi al-katrészeinek sorába, ama még eddig képviselve nem volt néposztálybeliek is vétessenek fel.

Örömmel üdvözlünk titeket, mint szeretett Er-dély nagyfejedelemségünk törvényes képviselőit, s midőn ezennel tudotokra adjuk, hogy királyi tel-j-hatalmazott országgyűlési biztosunkat Folliot Cren-neville Lajos (zajos éljenzés) gróf altábornagyot őszintén kedvelt es. k. valóságos belső titkos taná-csunkat és kamarást, az erdélyi királyi főkörmány-szék elnökét, a vaskorona rend első osztályu lovag-ját, a hadi jelvényével díszített katonai érdemke-reszt birtokosát nevezük ki legkegyelmesebben, felhívunk titeket, kedvelt hűveink, hogy mindenkben, a miket ő a mi Királyi nevünkben előtökbe terjesztend, teljes bizalmat helyezetek, minden ezen telyhatalmu királyi biztosunk által tu-domástokra jutandó határozatainkat hálás érzettel fogadjátok.

Hivatva levén szeretett Erdélyi fejedelemség-ünk államjogi viszonyainak szabályozását érett megfontolás alá venni, s hogy eme kérdés, azon szoros kapcsolatnál fogva, melyben szeretett Erdély nagyfejedelemségünk, a magyar koronához áll, mind-két ország helyesen felfogott érdekében oldatassék meg véglegesen, valamint szintén szándékunk a már össze hívott magyar országgyűlést és az 1847-8 évi 7-ik törvényezik revisiójára felszólítani, ugy ezennel Tinektek egyedül és kizárólagos tanácsko-zástok tárgyul az 1848-ik évi erdélyi országgyű-lésen Erdélynek Magyarországgal egyesítése iránt hozott első törvényeziknek, melyet mi 1860 évi Mindszent hó 20-án kelt elhatározásunk rendjén érintetlenül hagyunk, revisióját kitűztük, s legke-gyelmesebben felhívunk Titeket, hogy ezen törvény-ezikk határozványait tekintettel mindkét ország kö-zös érdekeire újabb beható tanácskozás alá ve-gyék, s tanácskozások eredményét azonnal kirá-lyi és nagyfejedelmi vég elhatározásunk alá ter-jeszszék.

Kikhez egyebiránt császári királyi és nagyfe-jedelmi kegyelműnk és kegyelmességünkkel ál-landóan maradunk.

Kelt Ischlben, mindszenhó 6-ik napján, Urunk 1865-ik, uralkodásunknak pedig 17-ik évében.

Ferencz József

Gr. Haller Ferencz

Eő császári királyi apostoli Felségének saját parancsára.

Kovachich Horváth István

A felséges királyi leirat ezután német és ro-mán nyelven felolvastatván, a kir. biztos ő excel-lentiaja a következő beszédet tartotta magyar nyelven:

Tekintetes Országgyűlés!

A Magyar- és Erdélyország egyesüléséről szóló 1848-ik évi I-ő törvényezik tartalmának, a mostani időviszonyok és körülmények kívánalmai-hoz képest újból megfontolás alá vétele, mint ezen országgyűlésnek ő es. kir. ap. Felsége által legke-gyelmesebben kitűzött tárgya, Erdélyországra, sőt az egész birodalomra nézve felette fontos feladat.

Ennek megoldását érett megfontolás, szene-délytelenség, és békülékeny érzület szerencsés si-kerhez fogják juttatni; Erdély népeit, a kik év-századok óta ugyanazon egy és egy uralkodó alatt éltek, szenvedésben és örömben osztakoztak, és vagyunkat s vérüket egyesülten és hűsileg ve-télkedve oly sokszor vitték áldozatul; az újból életre kelt testvéries egyetértés által azon közös törekvésben egyesítendik, hogy e szép ország jól-létét előmozdítsák; ezen érzületek az ezen ország-gyűlés elébe terjesztett ügynek, a birodalom alkot-mányos életével való szoros kapcsolatánál fogva, annak megszilárdítása és gyarapodása első alap-követ teszik le, és a birodalmi népek milliói között örvendezést és elismerést ébresztenek.

A birodalomban minden szem ez országgyű-lésre — ide Keletre — van irányozva, a honnan, mint a nap az ő mindent megdicsőítő ragyogásával, és mindent életre ébresztő melegével, vajha jelen-leg is előtörne azon első fényugár, mely az áldás-nak és jóllétnek Felséges Urunk által legkegyelme-sebben nyújtott csirájára rá stíssen, és azt népeinek boldogságára virágzásba hozza.

A pályatér nyitva; lépjen arra mindenki ő Felsége iránti hódolattól, a haza szeretetétől, és egymás iránti bizalomtól áthatva. Fogadják a Tekin-tetes országgyűlés hazafi üdvözlőmetet, és azon őszinte óhajtasom kifejezését, hogy az általam ő es. kir. ap. Felsége nevében ezennel megnyitott országos tanácskozások eredménye, ő Felsége atyai szándékával, a haza és népek jóllétével megegyező legyen.

A gyűlés s a nagy számmal egybegyűlt kö-zönség kitűző éljenzéssel fogadta a királyi biztos ő excellentiaja szavait, melyekre elnök b. Kemény Ferencz a következő szavakban felel:

Nagyméltóságu gróf es. kir. altábornok valósá-gos Belső titkos Tanácsos és Kir. Biztos ur!

Felséges Királyunk parancsolatjára az erdélyi Karok és Rendek megjelentének ezen Országos teremben, s a legfelsőbb Királyi Rendeletnek hó-doló tisztelettel és annál nagyobb készséggel engedelmességek, mivel a kegyelmes királyi összehívó rendeletből szerencsések voltak már előre megér-tetni, hogy tanácskozásunk tárgyul azon kérdés tít-zetett ki, melynek megoldására számos éveken ke-resztül óhajtvá vártak, mely hazánkat oly sokáig

sajnos feszültségben tartotta. Megnyugtató érzés reánk, hogy a legkegyelmesebb intézkedésekből al-kotmányos életünknek hajnalát újból felderülni lát-juk, melynek sugarai egyszersmind azon biztos re-ményvel is kecségetnek, hogy nem sokára szere-tett hazánk törvényes jogainak teljes birtokába fog helyeztetni.

Méltóztatasson Excellentiád a K. és Rendeknek háláérzetét felséges Királyunk elébe juttatni, s tán-toríthatatlan hűségünkről ő Felségét bizonyossá tenni. Engedjen a mennyi gondviselés felséges ki-rályunknak hosszas és boldog országglást, hogy atyai kormánya alatt a népek milliói, melyeket a gondviselés kormánya alá rendezett, s közték sze-retett hazánk is lehessenek nyugodtak, boldogok.

Nem tehetem nagyméltóságu Királyi Biztos ur, hogy a K. és Rendeknek örömet ne tolmácsol-jam, hogy felséges urunk a jelen országgyűlés fo-lyamára Excellentiádat, azon férfit méltóztatott személyesének kinevezni, kinek magas erényeit es-meroi szerencsénk van, kinek szelid kormánya alatt nemes lelke sugallatát követve, a haza terhein minden alkalommal könnyíteni törekedett.

Mi biztosan hiszszük, hogy Excellentiád a Karoknak és Rendeknek igazságos és törvényes kívánatait ő Felsége elejébe terjeszteni és azokat hathatos közbenjárása által kívánt eredményre is juttatni méltóztatik.

Fogadják Excellentiád a Karoknak és Rendek-nek forró tiszteletét.

E beszéd után a királyi biztos harsány éljen-zések között a gyűlés termet elhagyá.

Elnök ő nagyméltósága ezután kijelenti, hogy mihelyt a verifikáló bizottmány munkáját bevégzi, tüstént gyűlést fog hirdetni. Mielőtt azonban a mai gyűlést bezárná, felhívja a képviselő urakat, hogy szokás szerint együtt tisztelegjenek a királyi biz-tos ő excellentiájánál. Ezzel a gyűlés eloszlott.

— A nagyszámú k hivatalos és képviselőikar s főhivatalnokok Crenneville győf ő excellentiájánál tisztelegni megjelentek, a hol elnök ő excellentiaja meleg szavakban üdvözlé a királyi személyes ő excellentiáját, tolmácsolván az országnak benne, és ismert jóakarataiban vetett reményét és bizalmát. Kir. személyes ő excellentiaja szép csengő s szép dialectikával tartott magyar beszédében köszönte meg a Rendek bizalmát, felkérve a közös haza-szeretet alapjani egyetértésre.

Innen az összes képviselőt báró Jósika Lajos ő mltga vezérlete alatt báró Kemény Ferencz ő excellentiájánál tisztelegte, b. Jósika lelkes szónok-latban emelvén ki az ősz államférfinak a haza iránti érdemeit, s a hazának nehéz viszonyából ki-bontakozására nézve benne vetett reményét: mire ő excellentiaja meleg szavakban fejezte ki, hogy egy nagy hazafi kötelességnek engedett, midőn mos-tani állását 17 évi nyugalmaztatás után elfoglalta. Nem az akkori férfiu erő, hanem az aggekor kor-szaktól éli most, s a Rendek buzgalma támasz-kodva indult fontos feladata elé, melyet ha sűke koronázand, életének főcélját elérve látandja.

Délután 3/4 két óraker az összes országgyű-lés személyzete hivatalos volt királyi biztos ő excellentiaja asztalához.

A toaszok sorát királyi biztos ő excellentiaja nyitá meg, szép magyar szónoklattal köszönnén po-harát ő es. kir. apostoli Felségére, mit szűnni nem akaró „éljen“ és „hoch“ követett.

Ezután b. Kemény Ferencz ő excellentiaja köszönte pobarát a köztisztelt királyi biztos gróf Crenneville ő excellentiájára, zajos „éljen“ és „hoch“ között.

Fogarasi püspök a haza érdemben megőszült fiára, s a dynastia hű polgárjára b. Kemény Fe-rencz ő excellentiájára köszöntött, „éljen“ és „hoch“ kíséretében.

Gróf Crenneville ő excellentiaja a népre, a népek egyetértésére, s az országgyűlésnek egyesü-lési hajlamára, hasonló „éljen“ és „hoch“ ki-séretében.

Gróf Haller Iguác gróf Mikó Imre ő excel-lentiajára, hazánk nagy érdemű fiára, kifejezvé, hogy e felköszöntésre általános vélemény által van felszólítva, a lelkes „éljen“ és „hoch“ között a tisztes ősz férfiu alig végezhetette be rövid és sza-batos toaszját.

Az asztal felett barátságos és vidám hangulat uralkodott, több száz követel szorítottak a ma-gyar celebritások közül többen barátságos kezet.

Az országgyűlés hangulatja általában a leg-loyalisabb képviselő, a nép, karzat, publicum min-den csöndes és biggadt volt. Reméljük, hogy a magyarok és e magyar város ildomos és békülé-keny szelleme ellen a legnagyobb irigység és rá-galom sem fog reclamálni.

Lindner közhalmi képviselő beszéde a szász nemzeti universitásban.

Igen tisztelt szász nemz. universitás!

A nemzeti gróf ur a publicakhoz intézett kör-iratában az ülése tevékenységének fő tárgyul a szász nemzetnek a közlegő országgyűlés irányában hely-zete feletti tanácskozást és határozathozatalt tűzte ki.

Az ülése kezdetén tudvalevőleg ezen feladat megoldása végett egy hét tagu bizottság lön me-gválasztva.

Ezen bizottság utasítást kapott, hogy a teljes

ülés elibe a fenemlített tárgyra nézve véleményterjesztést, s erre nézve a bizottság többségi határozat folytat azonnal egy 6 Felségszékhez intézendő legalázatosabb felirat alakját választá.

Nem hiszem, hogy tévedjek, ha mondom, hogy a bizottság ez irányban megbízatása határait túllépte; a nemzetnek a mostani politikai helyzet irányában magatartása iránti indokolt vélemény megállapításánál továbbment; egy közvetlenül 6 Felségszékhez intézendő felterjesztést indítványoz, melyből kölcsönös biztosítások ellenére azon félreismertethető törekvés derül ki, miszerint az előttünk álló országgyűlés törvényes tevékenységének lehetősége kétségbevonassék, másfelől felfogásai és igényei kiindulási pontjánál oly álláspontot foglal el, mely már azért is tartbatatlan, mivel tényleges és törvényes alapjai hiányoznak.

Erdélynek Ausztráliai egyesülése óta a szász nemzet (általán elismert és kiemelt dolog) soha meg nem rendült bűséget és ragaszkodást tanúsított a legmagasb Császári Ház iránt.

A szász nemzeti universitás 1848. március 29-én is kijelenti a dícsősegesen uralkodó Ház iránti ragaszkodását, midőn 1848. március 29-én kelt hálfeliratában a nem a magyar koronához tartozó országokra is kiterjesztett alkotm. törv. kibírdetését örömmel üdvözölte, s azon hő öhajást nyilatá, miszerint érzületének a birod. minden országai ből alkotott közös birodalmi gyűlésben adhasson kifejezést. A szász nemzet universitása önkénynt s tényleg feladta municipalis alkotmányát a marciusi alkotmány javára.

Mély fájdalommal látta a szász nemzet (így szól az 1862. márc. 29-iki felirat) eleni az 1849. március 4-iki alkotmányt s nem kevésbé nagy vala elszomorodása, midőn aztán nem sokára a szász-földön is a helyhatósági önkormányzat ősi joga tekintet nélkül mellőztetett, a nemzet alkotmányos fűnökét elveszté és az universitás, azon universitás, mely osztrák államöntudatára nézve oly igazi öszintességgel s a legfőleírhatlenebb módon oly igaz hitet tanusítá, többé nem élhetett az öszszgyűlés jogával.

A szász nemzet universitása tehát az 1849. március 4-iki birodalmi alkotmány felfüggesztése után az 1851. december 31-iki patens által továbbított alkotmányos fenállásának minden támaszát elvesztette, mivel municipalis alkotmányát feladta a marciusi alkotmányért, melynek hatálya megszűnt és helyet kelle adnia a centralisatio közlebbi idő-kig uralkodott elvének.

Midőn az 1860. október 20-iki császári diploma és az 1861. február 26-iki császári patens kibocsátatott, a szász nemzet is törvényes képviselője által újból a magas kormány álláspontjára helyezkedett, ezen törvényeket hálásan fogadván, s 1862. március 29-iki feliratában kifejezett kéréseit és indítványait legmagasb méltatás végett azon reménnyel tevő, hogy azok tárgyalása és megoldása az egybehívandó országgyűlésen meg fog történni.

Ezen országgyűlés az 1863. ápril 21-iki legm. leirat folytán Nagy-Szebenbe öszsze is hivatott s arra nézve egyszersmind egy ideiglenes ügy- és országgyűlési rend bocsátatott ki.

Az országgyűlési kir. biztos 1864. okt. 19-én kelt irata szerint az 1864. okt. 14-iki legm. határozat alapján az országgyűlés elnapoltatott s 1865. sept. 1-sőjéről kelt kir. leirat által az előttünk álló országgyűlés folyó évi november 19-re Kolozsvárra hivatott öszsze.

Eddig a tények!

Az 1860. október 20-iki diploma rendelkezése volt a birodalom hatalmi állását megóvni, s biztosságának kezességét világos és kétértelműség nélküli jogállapotok és egyetértő közreműködésben adni meg. Hogy ezen biztosítékokat csak oly intézmények s jogállapotok nyújthatták, melyek a nemzetek, királyságok és országok történelmi jog-érzetének s fenálló különféleségének, valamint ezek oszthatatlan és elkülöníthetlen köteleke igényeinek megfelelnek, ezt az oktoberi diploma érthetőleg kiemeli.

Hogy az 1860. október 20-iki cs. diploma és az 1861. február 26-iki cs. patens által behozott intézmények és jogállapotok a birodalom több népei történelmi jog-érzetének, s rendes uton szerzett alkotmányos jogaiknak nem felelnek meg, hogy a nemzetek, királyságok és országok különféleségét nem vesszük kellőleg tekintetbe, erről eléggé tanuskodnak ez intézmények öt évi fenállása alatt szerzett tapasztalatok.

Es ezen rendszer-változtatásra tagadhatatlanul kényszerítő tény volt az, mi az utóbbi magas államacta megjelenését előidézte és azon eszmét érvényesítette, hogy csak a birodalom minden népeinek alkotmányos uton az alkotmány kifejlesztésére irányzott egyhangú öszszműködése által lehet kedvező ezélt elérni.

Egészen természetes tehát, hogy a fenforgó alkotmány-viszályokat megoldandó más, az eddig-től eltérő utat kelle választani.

Természetes, s megfelel a tisztult jognézet alapelveinek, s a magas kormány a magyar korona országában élő népet, szerzett alkotmányos jogait tisztelgetben tartva, ezen országok alkotmányos képviselőit öszszhívta, hogy közösen alkotmányos uton egy alkotmány teremessék, mely, mivel

az uralkodó és a nép közti megegyezésben gyökerezik, sérthetetlen és érinthetlen törvény lenne.

Szemben a februári alkotmány kétségteleül kimondott felfüggesztésével fűlösleges volna annak alapelveit közlebből vizsgálni, ha az előttünk levő felirati terv a szeptember 1-sői magas császári leirat és az 1865. sept. 20-iki magas császári manifestum ellenére, melyek a birodalom alkotmányos viszonyainak megszilárdulását a legitim jog tisztelgetben tartásával a népek szabad közreműködésére bízzák, nem törekednék arra, hogy az 1860. okt. 20-iki császári diplomát s 1861. február 26-iki császári patént mint visszavonhatlan államalapító-vénynt állítsa fel.

Az 1861. február 26-iki cs. patens az ország fejedelmének legmagasabb határozata, mely az államjogtan szerint valóban alkotmányos, mindenkire nézve kötelező törvénynek csak akkor lehetne, ha az ország rendei elfogadták volna. Ezen elfogadás nem történt meg, mert a magyar királyság képviselői, a kik a birodalmi képviselőtől szőlő alaptörvény szerint legnagyobb számú követeket lettek volna küldendők a bir. tanácsba, a meghívásnak nem engedve, ennek tanácskozásaitól mindvégig távol tartották magukat.

De ha nem tekintjük is, ezen a törvényszerű fenállás ellen szőlő nehézséget, a februári alkotmányok oly hiányai vannak, melyek a birodalmi tanács tárgyalásai közben nyíltan, határozottan és tárgyismerettel lepleztettek. Nem csak a sokszor emlegetett 13-ik § határozatai, hanem főleg az alkotmányos államalap által biztosított politikai jogok iránti ki nem elégitő határozatok legfeljebbesebb öszszehasonlítása is más állam-alkotmányok szabályaival, sőt az 1849. március 4-iki alkotmányával is, szembeszökő.

Tekintve e körülményeket, nem határozottan feltűnő-e, hogy a nemzeti universitás felirati tervével oly álláspontot foglalt el, mely nem annyira a régi megpróbált municipalis alkotmány és a nemzetet, mint erdélyi országrendet alkotmányoszerűleg megillető jogok alapján, mint inkább a többször említett legm. cs. diploma- és patensben gyökerezik.

Ha a felirathat az mondatik, hogy az 1860. okt. 20-iki cs. diploma következtében az újból életre hívott intézmények föllevenítése és a melyen ható változtatások szükségességét feltételező kiegyenlítés az ország tényleges viszonyaival legelőször is egy, a népesség minden igényeinek megfelelő országos képviselő iránti intézkedésben és az ország alkotmányos közizgatási orgánjainak viszonti beállítása iránti előmunkálatokban nyilvánult, ez talán helyes lehet, de az is igaz és minden kétségen kívüli, hogy az igazgatási közegek viszonti hatályba léptetése s különösen egy új országos képviselő teremtése nem alkotmányos uton történt. Az erdélyi államjog visszahelyezése semmi esetre se eszközöltetett a maga egész terjedelmében s előttem igaztalannak tűnik fel azon nyilvánítás, hogy ezen visszahelyezés az ország törvénykönyveit ismét érvényre juttatta, s hogy a szász nemzet alkotmánya, jogai és szabadságai újból föllevenítését szükségképp következmény gyanánt vonta maga után.

Még akkor is, ha e kifejezés alatt „az ország törvénykönyve” csak az idők rendjén az ország fejedelme és rendjei közti megegyezéssel létrehozott s ennél fogva államjog évenyével bíró szabályokat értjük is, ki kell emelnünk, hogy ezek se érvényesítették teljesen, hogy a szász nemzetet mint országrendet megillető adómegszavazási és újonckizállítási jog elvonatott, s ezen kérdés megoldása a birodalmi kormányzat illetékességének körébe utasított.

Ha továbbá a felirati tervben, hivatkozva az 1863-dik évből ülésezett erdélyi országgyűléshez intézett üdvözlő leiratra, mondatik: hogy egy az 1891. XI. t. cz. alapján öszszehívott országgyűlés, miáltal a népesség nagyobb része politikai jogai gyakorlatából ki lenne zárva, nem tekinthető egy oly valódi az ország öszszes népességét minden szilletési, rendi, nemzeti és vallási különbség nélkül képviselő testületnek, mely elengedhetlen erkölcsi tekintéllyel bír, hogy Erdély belligyeit s ennek államjogi viszonyát az öszsbirodalomhoz megállapíthassa: erre mindenestre alaposan lehet felteni, hogy az ezen kérdés végérvényes elhatározása végett öszszehívott országos rendek, a fenálló dolgokoni változtatás szükségességének helyes belátása mellett kétségkívül alkotmányos uton a korviszonyoknak, s az ország öszszes népessége érdekében megfelelő választási törvényt s országgyűlési és ügyrendtartást teremtettek volna, ha az 1863-dik évből ülésezett országgyűlés nem tartozkodott, dacára a magyar és székely két rendi nemzet kiharadásának az erdélyi nagyfejedelemség törvényes képviselő közege gyanánt tekinteni, s magának azon erő és erkölcsi tekintélyt tulajdonítani, hogy nemcsak az egész ország viszonyaira, hanem annak az öszsbirodalomhoz államjogi helyzetére nézve határozzon, támaszkodván és hivatkozván ezen feladat megoldásánál Ö Felsége legmagasabb határozatára: akkor az 1865. november 19-dikére a f. é. sept. 1-ől kelt legm. leirat alapján öszszehívott országgyűlés kétségkívül, és ugyanazon alapon törvényesen nyilváníthatja magát s ugyanazon praerogatívákat veheti igénybe, mint éppen említett előde. Nem ildomos az 1865. sept. 1-ől kelt legm. leirat végrehatás ellenében kéte-lyeket és aggodalmakat nyilvánítani és mondani:

hogy az 1864. okt. 19-ől kelt országgyűlési kir. biztos irata szerint elnapolt országgyűlés az 1791. XI. t. cz. alapján nem tekinthető bezártnak; mivel nyílt ülésben az országgyűlési biztos által ünnepélyesen nem zárattott be, mert egy helyes és logikai törvény: értelmezés alapelveivel ellenkezik egy és ugyanazon törvényből magának jogokat származtatni be, s ugyanezen törvény végrehajtását más pontjaiban, melyek éppen alkalmatlanoknak tetszenek, megtámadni.

Ha Ö Felsége 1865. szeptember 1-ől kelt legm. leiratában az eddig nem jogosult néposztályoknak részvételét az országgyűlésben minden állampolgár tényleges jogegyenlősége alapelveihez képest biztosítja s a választási jogot 8 forint évi adó-összeg fizetéséhez köti, bizonyára ezen legm. intézkedésben nem lehet félreismerni azon törekvést, hogy az ország alkotmányos viszonyainak megállapításánál eredménydús közrehatás tétessék lehetővé a negyedik nemzetre nézve is, melyet Erdély országos rendei, mint negyedik rendű nemzetet, kétségkívül el fognának ismerni.

A felirati terv azon állítása ellenében, miszerint Erdély rendei több feliratokban cáfolhatatlanul kijelentették, hogy csak erős, kölcsönös szerződések által biztosítandó feltételek kezessége mellett lennének készek a magyar királysággal szorosabb egyesülésbe beleegyezni: az 1848. I. törvényekben, a három rendi nemzetnek Erdély- és Magyarország egyesítésére nézve adott beleegyezése áll szemben.

Ha valjon az unió tökéletes törvényesen vagy csak tényleg, avagy nem is jött-e létre, ezt a pártok, ez idők szerint, még nyílt kérdés gyanánt látszanak tekinteni.

Annyi azonban bizonyos, hogy az erdélyi rendek a közlebbi országgyűlésen ezt véglegesen megoldják, s hogy erre azok alkotmányoszerűleg hivatva vannak.

Lehetetlen tehát osztanom a felirati terv azon nézetét, hogy országunk államjogi viszonya állandóságot ígérő rendezésére nézve egyetlen út volna az 1864. október 14-iki országgyűlési felirat legm. szentesítése. En ezen felterjesztés legm. szentesítését a folyó évi szeptember 1-sői legm. leirattal szemben teljesen lehetetlennek tartom, mivel én szintén azon államjogilag általam elismert alapelvnek bódolok, hogy alkotmányosan hozott törvények csak alkotmányos uton változtathatók, vagy szüntethetők meg.

En küldőim nevében általában felirat ellen szavazok, valamint különösen ezen felirat felterjesztése ellen.

Arra szavazok, hogy az előttünk álló országgyűlésre követeket küldjünk, mivel nem csak küldőim, hanem, a mint hallani, a többi publicák is követeket küldeni készek, a honnan kiténik, hogy annak törvényessége nem hozatik kétségbe.

Azt tartom, hogy e felirati terv nem alkalmas az abban pártolt politikai javaslatokat érvényre juttatni, mivel azok a folyó évi sept. 1-sői legm. leiratban nektünk tudtul adott törvényes császári akarattal ellenkeznek, és másfelől az alkotmányos uton eszközözendő kiegyenlítésnek és a fenforgó alkotmány válságok feletti kíváncsatos berégzésének útjában akadályozólag állanak, azon kiegyenlítésnek, mely az öszszes birodalom politikai és pénzügyi helyzetének érdekében s az alkotmány üdvös fejlődésének, valamint Austria minden népei alkotmányos jogai biztosítása és állandó megszilárdítása érdekében a legstírgetőbben kíváncsatosnak látszik.

Követválasztási mozgalmak.

Tisza László, tordamegyei követ, beszéde választóihoz.

Polgártársak, szeretett választóim! E helyen van szerencsém önök üdvözlését fogadni, mint megválasztott képviselőjök, s ha mint mindig, most is hálásan s örömmel teszem ezt, fokozza örömetem a tudat, hogy a megválasztás számához mérve önök bizalma, s a tér is azt megérdemelték.

Első megválasztásom e lelkes város magyar polgárainak, azoknak bizalmából történt, kik a hazafiai áldásokban rég, de a hazafiai buzgalom helyes belátás s áldozatkészségben soha nem szilköldöttek, s a működési tér akkor egy talpalatnyi föld volt, melyen meg kelle állani; mert e föld szent, e föld édes hazánknak csak törvények által igazgatható szent föld volt. Főlemeltük honfiai alattvalói öszinte szavainkat akkor is, mint igaz polgárokhöz illett, de azt csak kivül tehetjük a tanácstermen, a melybe már be sem léphetünk volna hazánk félredobott alaptörvényeinek honfiai hűségünknek megsértése nélkül, s öszinte szavunk még el sem hathatott az uralkodó fűlébe azon ál-próféták miatt, kikre akkor itt e helyen önököt figyelmeztetni bátor valék, s kik személyüket a Felség s hű népei közé tölték sötét testekként, mintegy napfogyatkozást idézve fel az alkotmányos életben.

A napfogyatkozás elmúlt, a jobban értesült uralkodó méltányos kegye hajnalit derített bonunk egére, melyet fényes nappallá varázsolni bigadt kitartásunk, törvényeinkhez tántoríthatatlan ragaszkodásunk s eszélyességünkől függ.

Most mint Tordamegye s e kettős város bizalmának képviselője állok itt a magyar, de az

alkotmányhoz napról napra inkább ragaszkodni kezdő román és szász választók nagy részének is, s ha egyfelől nőtt az önök bizalma irányomban, nőtt a tér is, melyen azt kiérdemelhett. E tér most sem széles, e tér most sem olyan, melyen egy alkotmányos ember teljes öröm- s biztossággal eljárva hazája s választói számára onnan az alkotott törvényekben új malasztot hozhatna baba. A választal azonban, mely népet s uralkodóját oly hosszasan elválasztotta, ez idő szerint romokba van döntve, s reméljük, az öök igazság ereje, igazság s népek Istene kegyetől, hogy az soha többé nem lesz felépíthető.

Ezen gyűlésnek sem lesz más feladata, mint egy tisztellettjes határozott kijelentése koronás királyaink által szentesített alaptörvényeinkhez s ezek közt legközelebb az 1848. beliekhez hű ragaszkodásunk; meg van azonban a dologban azon jobb fordulat; 1) hogy e fűlterjesztést most a tanácsteremből tehetjük, s azon jogosult reménnyel, hogy ez nem csak feljut az uralkodó számolyához, de meg is hallgattatik, s hazánk visszahelyeztetvén törvényes jogaiba az 1848-diki I. törvényezikk értelmében meghívatik szent István közös birodalma közös hongyülésére Prestre, az egyedüli helyre, hol hazánk ügyei végleges elintézéséhez foghatnak törvényeink alapján a területi épségét visszanyert szent István birodalma népeinek képviselői a magyar független felelős ministeriummal élükön. (Szónok itt öszszehasonlítás tesz az 1863-i eszmék és a mostaniak, s a népek akkori és mostani hangulatja közt, s aztán így folytatja:)

Most csakia a kolozsvári gyűlésről levén szó, melynek teendőt fűljobb vázoltam, részletes politikai programot önök tölem ezutal nem várjanak, ezt előadni akkor tartandom kötelességemnek, ha, mint most is emlíni hallám, öök bizalma annak idején a törvényes pesti országgyűlésre is kijelene, most röviden csak azt akarom kifejezni, hogy Kolozsvárt egész erőből oda igyekszem hatni, mint öök küldötte:

1. Hogy az unió életbeléptetése mondassék ki, még pedg mondassék ki minden oly mellékes feltétel nélkül, melyek törvénytelenek is, a részleteket csak törvényes hongyülés igazíthatván, s melyek megfojthatnák az ujra éledt gyermeket saját fűrdő vizében.

2. Hogy mondassék ki, mint hazánk Királyhágón inenni részének hő öhajása, az, hogy a 848-diki törvények értelmében a nem magyar ajku nemzetiségeknek adassék meg minden, mi öket teljesen megnyugtathatja St. István birodalma területi s politikai egyességének veszélyeztetése nélkül, hogy ott ne fényes szavak, de tettekben bizonyítsunk be testvériségünket, s azt, miszerint a népek boldogságára csak egy út vezet, az alkotmányos út, melyen ha néha későn is, de bizton elérkeznek öhajtott cöljükhöz.

Ezek nézeteim, melyek, örömmel tapasztalom, az öökével is találunk, s midőn bizalmunkat még egyszer megköszönném, kérem fogadják szívesen azon lellem mélyéből jövő ígértemet, hogy valamint legvénebb testvéremnek, a szőke Tiszának habjai forrásától végig csak is hazánk szent földjét termékenyítik, ugy életem is a halál utolsó hűrgésig hiven tántoríthatatlanul hazámnak lesz szentelve, s higjék el, hogy valamint a szőke Tiszába még az iszap, a salak is imádott hazánk édes földéből hull, ugy bennem, a bizonyosan bennem is levő hibák magok is magyarok s érzelmeimet idegen befolyás salakja megfertőztetni soha nem fogja.

Tisztelt polgártársak! kérem önök elnézését, önök bizalmát.

Tordamegye követe ifj. báró Huszár Károly beszéde választóihoz.

Tisztelt polgártársak választóim! Tizenhetedik éve, hogy nemes Tordavárosa e terén többször kaddomra támaszkodva komoly aggodalommal tekinttem a jövőbe, akkor még nem saját tapasztalataimból, de a történelemből megtanulva, hogy nemzetek életében azok anyagi és szellemi fejlődésüket előmozdító nagy társadalmi reformok megkívánják áldozataikat, megkívánják azokrai érettségünk tűzpróbáit!

Most, polgártársak! önök e nemes megye minden ajku választó polgárai többségének bizalmára támaszkodva állok itt, ugyanazon a téren és nyugodtabb kedéllyel tekintek a jövőbe, azt remélve, hogy a sors az áldozatokat már megelégette, s hogy az 1848-ki vívmányokrai érettségünk tűzpróbáit a bettértelmén kívül is leginkább letettük azzal, midőn megmutattuk, hogy mit tudtunk azokért tűrni, mit tudunk azokért felejtetni.

Halottam ugyan politikai érettségünket ügybarátink aggodalmára, elleneink reményére kétségbe vonatni, még pedig e kitéllettel, mintha nemzetünk hazafiai tulbuzgalmától elragadtatva, nem bírna elegendő politikai tapintattal; e vádat a fentebbi kitétel divatozó értelmében, a mennyiben törvényeinket mellőzve, nem igyekeztünk alattomos hízlegsekkel királyunkat félrevezetve, magunknak társnemetzeink rovására, és éppen ezért csak ideiglenes előnyeket kivívni, elfogadom; de azon értelemben, hogy hazánk érdekei képviselésében ne tudnánk biggadtan eszélyesek lenni, visszautasítom. A multakat sok tekintetben igazolja a jelen. Viszozza királyszemélyébe vetett birodalmunkat, visszanozzák testvér nemzetek méltányos öszintességünket,

adják meg egy nemzetnek, mely mások jogait tisztelve, magának muljához méltó jövőt követel, ennek garanciát: a jogfolytonosságot, területi épséget, kormányzati felelősséget, bizonyára a gondviselés által hazafi érzelmeinknek jobbjára rendelt eszélyesség is elfoglalandja helyét.

Elveendjük elleneink utolsó reményét, arra nézt is, hogy tulajdonképpen hazafiai szeretetünk tűzénél fognánk elhamvadni, nem, sőt reméljük, hogy éppen ez érzelmek melege a Felsége királyunk által, mert törvényes, azért háládatos földbe vetett egyezségi magvakat megérelvén, részint önérdékből, részint ösztönös méltányosságból az ősbírdalomnak régi fényét is visszaadandja.

E hazafi érzelmeink tüze külső jelvényűl tekintem én a lángoló fátylakat, melyeket önk kezében, személyemet illetőleg, mint igen nagy megtiszteltetést, nem annak tulajdonítok; de e mai nap mint historiai momentum emlékeztetésebbé tételére magyarázom, ez értelemben fogadja a diszes menet köszöntemét, fogadják tisztelt választóim irántam tanusított bizodalomukért hálaanyilvánításomat, azon ösztön kívánsággal, hogy önk reményeiknek nemcsak teljesülését megérjék, de annak áldásait is mentől hosszasan élvezhessék.

Kül- és belföldi levelezés.

Torda, nov. 13.

Megyéink követválasztása folyó hó 13-án vette kezdetét s bevégeződött 17-én d. u. 4 órakor, minek eredménye lett, hogy Tisza László és báró Huszár Károly követeink. Megyéink komoly megfontolással magyarjai, szászai, oláhiai egyhanglag választották említt egyéneket, s ha elhullott másra egy-egy szavazatot, az nem szándékból eredt, hanem tévedés okozta.

Félrevezetések próbája itt sem hiányzott, mint Alsó-Fejérmegyében, de a tévútra vezetni kívánók Egerbegen éppen a felső-kerületi nemzetekbeliek által vétettek szoros feleletre cselekvényükért, s ha a magyarok közbe nem vetik magokat, egy egerbegyi t. esperes urat az Aranyos vízében megusztatnak, s ha M. L. nevű szolgabíró futásba nem keres menedéket, bátát megkékítik. Az Aranyos és mezősegi járási egybíróság mellett díjnokoskodó P. A. is megkísértette azt Tordán, miért szoros feleletre vonatt, s hihető, hogy az iróki tollat fel fogja cserélni cs. kir. szekerési korbáccsal, honnan csak ideiglenesen volt elbocsátva szabadsággal.

Felső-kerületi választóink a legszebb rendben jelentek meg járásonként, helységenként a választás helyén, kiket megelőzőleg a jegyzők nemzeti lobogók alatt mutattak be b. főispánuknak, ki által mindég alkalomszerű beszéddel fogadtattak.

A választás megtörténtével városunk lakói és a még itt volt megyebeliek fátylász zenével, énekkel tisztelték meg követeinket. Új Tordában ismeretes buzgó honfi Puhl Ignác háza előtt, hol azok valának, hova a város házából a kolozsvári utcán fel rákőzi-indulással, két sor fátylával, szép rendben folyt a néptenger, hol Demjén József üdvözölte tiszteltünk tárgyat, minek következtében megköszönte mindkét követ bizalmukat s ígérték, hogy a nemzet, minden népek és haza érdekében fognak működni.

Innen Ó Tordába „Mátyás” című vendéglőbe hasonló szép renddel visszatért a fátylász és zenés-menet, eltevén a követeket mentében, hol a báró főispán urnak megköszönte a választás körüli szakadatlan buzgalomát, mire említett megyefőnök visszaköszönte a nép egybetartását, s evel jó éjt kívánva, a nép bazaarolt.

r. l.

Különfélék.

* Szinte két évtizedtől fogva nem volt Kolozsvár oly népes, oly élénk, mint e napokban. Mindenütt új arcokat lehet látni, s közbe-közbe

egy-egy veterán ősz bajnokát a régi zsoldosaltoknak. Látnunk arcokat, melyek csak jó emlékekben éltek, s az idők fergetegei elvonták a küzd-térről, hol nem lehetett az ő fegyverük, az ő törvénnyel harsolni, — most elhagyta mindenik az ősi tűzhelyét, eljött még egyszer megnézni az új sorompók közti küzdeket, tanuskodni majd, hogyan harsoltak meg a haza, a nemzet jövő boldogságáért. Vajha családások nélkül térhetnének vissza, vajha elmondhatnák, hogy az utánok következő nemzedék elég erős kezekkel tudja a törvényt megvédeni!

* Az elmúlt vasárnap — az országgyűlés megnyitása alkalmából — az ev. ref. egyház is alkalomszerű istentisztelettel tette e napot emlékeztetéssé. A harmóniás ének után t. Szász Domokos ur tartott felemelkedett szellemű egyházi beszédet, s áldást kért felségük Uralkodónkra, fenségese családjára, hazánkra; az egyetértésnek lelkét a különféle nemzetekre; s bölcseséget azokra, kik bivatva vannak, hogy közös jólétet, boldogságot és megelégedést eszközöljenek. — A belső-farkas-utcai templom alig fogadhatta magába a híveket, kik a méltán, általánosan szeretett és tisztelt püspök Z. Bodola Sámuel ur ő méltóságával élükön egyaránt meghatva s e nagy naphoz oly szépen illő megindulással emelkedtek fel lélekben ahoz, ki az áldás és kegyelem.

* Proch bécsi udvari opera-színházi kar-nagy valóban Pesten volt, hogy az ő Felsége tiszteletére rendezendő nagy hangversenyhez a szükséges rendezeteket megtegye; s miután ez megtörtént, kedden ismét a gyorsvonattal Bécsbe vissza utazott. A hangverseny decemberben fog megtartatni, de a nap egyelőre nincs még meghatározva.

* Garibaldi dajkája nov. 9-dikén halt meg Bécsben leányánál, ki egy puskművesnek neje, s kihez a 84 éves agg nő 1858-ban költözött át Florenzből. 1860 ig nyugdíjat buzott Garibalditól, midőn azonban ez Caprerára vonult, a fizetés is meg lett szüntetve. A megholt néhány érdekes saját kezű iratot birt Garibaldi ifjú korából, melyeket, mint egyedüli örökséget leányának hagyományozott.

* A vasuton Galanthánál szerencsétlenül járt törzstisztre vonatkozólag következőkről értesül a „Lloyd”: Neve báró Schönberger Adolf, az első vért eszednél volt őrnagy. A menetjegyén kívül 42 forintot találtak nála bankjegyekben, egy ezüst órárt és egy burnótszelencét. A hullát Bécsbe szállították. A vonat ugyanis, miután a gép elromlott, megállapodott, és a vezetőék egyike Galanthára, a legközelebbi állomások egyikére ment, hogy onnan segítségre egy gépet hozzon. Utközben a törzstisztet a sinaton állva találta, és miután az azt felelte neki, hogy csak a vonatot akarja szemlélőni, a vezető eltávozott, azon intéssel, hogy a várt segítő gép érkezéskor vigyázzon magára. Ez el is jött csakhamar, meglehetősen lassan baladva, és az állomástól kezdve a szerencsétlenség helyéig a gőz-sípot szakadatlanul hangoztatta. A törzstiszt elgázoltatása pillanatában a gép azonnal megállt és a vezető meggyőződött, hogy a szerencsétlenül járt egyén ugyanazon törzstiszt, kivel imént beszélt. A test a töltésen fektült, a fej hat lépés távolra elváltan a testtől. A szerencsétlenség reggel 4 órakor történt; — a szerencsétlenül járt törzstisztet már előbb egy felvigyázó nő is felszólította, hogy a pályáról távozzék.

Politikai hírek.

Austria. Bécs, nov. 16. A „Wien. Abend-post” hosszabb cikket közöl a helyzet tisztázására, az alkotmány-kérdésben, kiemelve, hogy az eljárás, melyhez a kormány visszafordult, megfelel az igazságnak, s csak ez vezethet egyedül azon célhoz, hogy a birodalom alkotmányos jogi megalkulásának maradandó alapot lehessen nyerni. Azon ellenvetésre, hogy a nyugati korona-országok már birtak joggal a központi képviselőhöz, a me-

lyektől nem lehet őket megfosztani, azt mondja a ciklik, hogy ezen ellenvetés nem jüstikait, mivel nincs még meg a tárgya, t. i. nincs valósággal létező birodalmi képviselő. A közös ügyek közösen tárgyalásához való jogoknak hatályosítása minden-esetre oly feladat, melynek megoldására egy a kormányoknak, mint a népeknek a legkomolyabban törekedniük kell.

Angolország. Az olaszországi parlamenti képviselők választására nézve az angol lapok előre kijelentették abbéli reményüket, hogy a mérsékelt szabadelvű párt szellemében fognak kiútni, s általános megnyugvással várják az eredményt, mint-hogy a cselekvési pártnak, vagy is a mazzinismusnak, már nincs közönye az angol sajtóban. Valószínű, hogy a többi angol lap is így ítélt, mint a mai „Times” nyilatkozik, ez pedig ezeket mondja: „Öröm látni, hogy az új kamara többsége elvéri-fiakból alakul, a kirkül bizonyossággal feltehető, miszerint a kormányt egyetértőleg fognak munkálkodni. A pápi párt komoly várakozásokkal leste a választásokat. A pápa kormány, mely a király kormányával közelebb folytatott alkudozások alkalmával oly makacsságot tanusított, azon véleményben lehetett, hogy tehetségében áll, a király ügyeire a hívők szavazatai által befolyást gyakorolni. Azonban nem látszik, hogy a papság erőfeszítéseit jelentékeny siker koronázza volna. Egyáltalában nem volt az képes a szabadelvűek előmenetelben levő tetemes szaporodását megsemmisíteni. De a legörvendesebb hír az, hogy a megválasztott képviselők többsége mérsékelt szabadelvűekből áll. Az ő hozzájárulásukkal képes leend a kormány az országot nyugodt állapotban megtarthatni, a külvilágra vonatkozólag, míg más felől sürgetendi a reformokat, melyek oly igen szükségesek. Olaszország kezdő állatni, hogy ezéjajhoz csak nyugodtabb politika által juthat el legbiztosabban. Bizonyosabban megszerezheti Velencét és Rómát, ha a királyság hatalmát és jólétét benn mozdítja elő, mint úgy, ha fenyegető seregeket tart talpon. Még a rossz érzelmű papság fékezése is csekély jelentőségű azon komoly kérdéshez képest, a melyet a hadilábon tartott hadsereg roppant létszáma vet fel. Az a hit kétségkívül lábra kapott, miszerint Olaszországnak becsülete s biztonsága megőrzéséért nem szükséges nagy hadsereget tartania. Austria nem fogja megtámadni, más felől pedig az nem remélhető, hogy az olasz hadsereg a császári hadak ellenében képes lehetne az olasz részeket Austriától külső segítség nélkül elfoglalni. Ha Olaszország rendelkezésének felé: elbocsátán, s a militiát vagy honvédséget rendezne helyette, ép oly biztos lehetne, mint költséges, nagy hadserege mellett, s jó lenne, ha a törvényhozás minél előbb ezen ügyre fordítaná figyelmét.

A „Times”, s vele mások is azt mondják, hogy alkalmatlan vendég a „Shenandoah” a brit vizeken. A főkérdés pedig, mely sok fejtevéssel jár, az, hogy mitevők legyenek Waddell kapitánnyal, mert az magától értet, hogy a hajót ki fogják adni az E-államoknak. A „Times” ezen kérdésre vonatkozólag így okoskodik. „Nem csak egy rendező czirkáló hajó jellegű veszté el a „Shenandoah” miután azon hatalom, a melytől utasításait vevé, összeomlott, de még azon ideiglenes jogokat is eljászta, melyeket Russel lordnak jun. 2-án kibocsátott nyilatkozványa adott a déli hajóknak ideiglenesen. A mi a „Shenandoah”-t illeti, az minden jogok szerint azon hatalmat illeti, a melyre a tényleg létező conföderatio minden joga és vagyona átruházott, s akár bevárjuk az E-államok felkérését, akár minden felszólítás nélkül adjuk ki, a hajó mindenesetre csak mint reánk bízott amerikai vagyon van kezünkben. Csak Waddell és legénységének személyes felelősségével ütközünk nehézségekbe. Több mint fél éve már, hogy az amerikai háború bevégetett, és ezen idő alatt a „Shenandoah” hasonlíthatatlanul több pusztítást vitt végbe, mint azelőtt.

A „Post” is körülbelül egy véleményen van a „Times”-sel. Ő is kétségbe vonja, hogy Waddell

ne tudott volna a háború befejeztetéséről. Minthogy a kalózság a népjog elleni bűn, Waddell ép úgy tartozik az angol törvényeszeknek, mint az amerikaiak elé tartoznék, ha az E-államok kezében volna. Az angol kormány előtt az a kérdés áll most: vajjon adjon-e hitelt Waddell mehetségének, vagy pedig esküdték elé bocsássa.

A „Daily news” a törvény tekintélyének fenntartását vélte legszükségesebbnek fűntartani e tekintetben, hogy az alattvalók tudják meg, miszerint nem lehet büntetlenül megsérteni a béke fenntartására megállapított nemzeti elvet. A „Star” azt mondja, hogy ha Waddell és legénysége szabadon bocsátatnának, Amerika méltán mondhatná Angolországot tengeri rablók fészékének. A conservatív „Herald” fölteszi, hogy az E-államok barátai sürgetni fogják a vitéz kapitány kiadatását az E-államoknak, mely „alacsonyosság” ellen előlegesen tiltakozik.

Francoziaország. Páris, nov. 14. A „Constitutionnel” úgy látja, hogy a frankfurti senatus megnyerte a játékot Poroszországgal s Austria ellenében, s ezek nem fogják a dolgot tovább bolygatni. Az „Opin. Nat.” ellenkezőleg azt látja, hogy Németország az 1818 ki reactionarius saturaaliak felé halad vissza. A „Debats” nem látja ily rossz lábon állni a dolgokat, s azt hiszi, hogy a nemzeti egyet, habár akaratlanul malmára hajtja a vizet, másfelől meg az alkotmányos Austriának nincs oka Németország szabad szellemű mozgását elfojtani. A „Courr. du dimanche” azt tartja, hogy Franciaországnak minden áron meg kell akadályozni a német egység létesülését.

Olaszország. Florenz, nov. 15. A „Köln. Ztg.”-nak írják: Egy francia sürgönyről terjesztettek hírek: melyszerint Róma teljes kiűritése feltételeként a francia kormány azon parlamenti határozat visszavonását kívánja, mely Rómát Olaszország fővárosává teszi. Ez az egész hír nem egyéb reactionarius koholmány. Elég sokáig tanácskoztak a szeptemberi conventio felett, s a francia kormánynak bizonyára volt elegendő ideje előkutatni az érdekében álló föltételeket, s módjában volt azokkal előállni. Most már a megírt szerződés mellett maradoak; Olaszország nem fogja a római területet megsérteni, Rómát nem keblezi be erőszakosan, töle kitelhetőleg igyekezzeni fog minden forradalmi kitérésnek elejét venni; de már újjászülésének világos alapjait csakugyan nem fogja saját kezével megagatni.

Németország. Weimar, november 16. A „Weim. Ztg.” szerint a szász kir. kormány már ki-nyilatkoztatta Berlinben, hogy kész a kereskedelmi szerződést Olaszországgal megkötöni, s ez által elismerni Olaszországot. A porosz kormány kélli Olaszország beleegyezését.

Berlin, nov. 15. A „Keresztés lap” cikliknek végeorai így szólnak: „Minél erősebb azon meggyőződés, miszerint Poroszországnak az Elbehercegségekben foglalt állását kimondott törekvéseiből hiven meg kell erősíteni s újabb előre haladó lépéseket tennie: annál fontosabb az, hogy ezen feladat előfeltételei és következményei iránt tisztában legyünk. A mi komolyan sürgetetlik, annak nem maradhatnak el komoly következményei.”

Hamburg, nov. 15. A „Hamb. Nachr.” felhivatalos tudósítója azt állítja, hogy háború esetre Austria semmi esetre se számíthat Poroszországnak föltétlen barátságos semlegességére. Schleswigben a Poroszországnak hódoló hivatalnokok még Augustenburg hg képméne kiállítását is tiltják.

Távíratí tudósítás a bécsi börzéről.

November 17-kén: 5%. Nemzeti kölcsön 100 frt. 69. 5.—5%. Metalliques 100 frt. 65.35.— Bank-részvény 778.— Hitelintézeti részvény 200 forint 160.20.—London 10 ft. st. 100 frt. 23 1/2, kr. 107.65.—Ezüst 107.75. Cs. kir. arany 5.17.—1860. kölcsön 85.45.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

(318) Alólírt újból is ajánlja a nagy érdemű közönségnek mindennemű szűcs készítményekkel dúsan ellátott

RAKTÁRÁT

u. m. férfi városi és utazó Bundáit, Buda és Sebastopolkát, országgyűlési díszmentéket, melyek elkészítését a leg-rövidebb időre fel is vállalja, kalpagok és többféle formájú és minőségű sapkákat és más cikkeket, továbbá: mindennemű női Bundáit a legjobb ízléssel elkészítve mind kelmére, mind prém és bélére nézve; különösen figyelembe ajánlja a csak egyedül nálla találtató amerikai nyest bőreit, melyek minthogy több szinben fordulnak elő, mind béléseknek, mind prémnek használhatók, oly könnyű és oly tartósak, hogy a róka-bélést mind könnyűségre, mind tartósságra nézve jóval felülmulja.

PROHÁCZKY JÁNOS, szűcs-mester
Kolozsvárt nagy-piacz № 7.

(349) Uj fűszerkereskedés és gőzmalom liszt-raktár.

Alólírt tisztelettel jelenti, hogy a főtéren a báró Jósika Lajos ő nagysága háza alatti egyik boltban jól ellátott fűszer-, festék- és anyag kereskedést nyitott, hol egyszersmind a dézsi gőzmalom minden készítményeinek fő-raktára van.

Ajánlja egyúttal alólírt gazdagon ellátott vas- és nürnbergi áruk kereskedését a „Tivoli” alatti boltban.

Fűszerezikkei mindenkor friss állapotban, a lehető legjutányosabb árakra szabák.

A gőzmalom liszték árai következők:

Nro. 00 Király liszt	8 frt 60 kr.	Nro. 4 Kenyér liszt	4 frt
0	7 frt 60 kr.	1 Zsemlekása leg-	
1 Munt	6 frt — kr.	finomabb	8 frt 60 kr.
2	5 frt 60 kr.	2 Zsemlekása	
Nro. 3 Zsemle liszt	4 frt 80 kr.	finom	7 frt 60 kr.

Számos látogatásért esdve, pontos szolgálatot ígér

(285) Egger Dávid aranyműves

PESTEN, Nagyhidutoza 5-dik szám alatt

ajánlja a magas Nemese családoknak és t. cz. közönségnek gazdagon ellátott raktárát divatos és régi modorú díszszegélyzeteknek (gala Garnitúrák), nem különben régi és divatos modorú ékszereknek a legillendőbb áron, úgy pedig, hogy egy tökéletes díszszegélyzet mely magában foglal, egy övet, mentekötőt, forgót, kardkötőt és 42 gombot ezüstből és valódi kővekkel kirakva

180 forinttól 3000 forintig drágakövekkel.

Azon, műhelyemben készült és az 1862 dik. évi Londoni világműkiállításban nagy eredménnyel díszített, drágakövekkel ékített szegélyzet boltomban megtekintés és eladás végett ki van állítva.

Egyes részeknek szegélyzetre való összeállítását leggyorsabban, szintegy újításokat legjutányosabb áron műhelyemben készíteni elvállalom.

Levélre postafordultával utasítással fogok szolgálni.

(352) Boskovitz Ignác pesti opticus itt csak

az országgyűlés alatt tartozko-dik a legfinomabb árucik-keivel. Raktára a n.-piacson gr. Telek ház

(353) Eladó széna.

204 szekér széna, itatóhely és pász-torlakkal ellátott helyiségen lerakva, el-adó. Értekezhetni Görösön, u. p. Zilah GYULAI MIKLÓS gazdatisztel

(354) Egészen új divatu, hasnárt, uta-zó kocsai (bata) a la hâte) jütá-nyos áron eladó; megtekinthető Hilbert kocsigyáros testvéreknél, b. közép-utczában